

RÉTYI ÁRPÁD

EU Megfigyelő Misszió, Georgia (EU Monitoring Mission in Georgia-EUMM)

A mai Georgia kialakulása és földrajzi helyzete, az EUMM GEORGIA létrehozásához vezető eseményláncolat összefoglalója

Grúzia, vagy a manapság használatos nevén Georgia (georgiai nyelven: Sakartvelo) történelmi gyökerei mintegy 3000 évre nyúlnak vissza. Többek között a bortermelés őshazájának is tekintik, mivel már a kezdeti időkben is állítottak elő bort az itt élő őslakosok. A bortermelés és annak értékesítése ma is jelentős részesedéssel bír az ország éves GDP -jét tekintve. Északról Oroszországgal, keletről Azerbajdzsánnal, délről Törökországgal és Örményországgal határos, míg nyugatról a Fekete-tenger határolja.

Az ország államformája köztársaság; fővárosa Tbiliszi; területe – beleértve de facto Abházia és de facto Dél-Oszétia területét is, amelyek a nemzetközi jog értelmében továbbra is Georgia területéhez tartoznak – 69 700 négyzetkilométer.

Az ország éghajlata területi kiterjedéséhez viszonyítottan rendkívül változatos, amely magába foglalja a hegyvidéki, a kontinentális és a szubtrópusi éghajlati zónákat is. A lakosság becsült létszáma 2019 októberi adatok szerint 3,7–3,8 millió. Hivatalos pénzneme/váltópénze: georgiai Lari (GEL) / Tetri (1 GEL ~ 130 HUF). Az ország lakosságának túlnyomó többsége orthodox keresztény. Jelenlegi köztársasági elnöke: Salome Zurabishvili; kormányfője: Irakli Kobakhidze. Fő politikai ereje a kormányon lévő Georgiai Álom Pártja (Georgian Dream).

Georgia évezredekken keresztül nagy hatalmak – többek között az Oszmán Birodalom – tőszomszédságában létezett, de a XII. század közepén, az úgynevezett aranykorában – Tamar király(nő) uralkodása idején – maga is nagy hatalmi státuszt élvezett.

Az 1917-től kezdődő legújabb kori történelmi adatok szerint a cári Orosz Birodalom bukását követően Grúzia függetlenségét 1918-ban kiáltották ki, amelyet 1920-ban Szovjet-Oroszország is elismert, de az abháziai és adzsáriai régiókban kitört felkelések kapcsán szovjet-orszós csapatok szállták meg, és Georgia 1922-ben Grúz Szovjet Szocialista Köztársasággá vált. 1922 decemberében Örményországgal és Azerbajdzsánnal karöltve megalakították a Kaukázuson Túli Szovjet Szövetségi Szocialista Köztársaságot, amely a Szovjetunió alapító tagja lett, majd 1936-ban vált szét ez a három köztársaság, és Georgiát a Szovjetunió egyik önálló tagköztársaságává nyilvánították.

Kicsit ugorva az időben, Grúzia/Georgia ezt követően egészen a Szovjetuniónak a '80-as évek közepén megindított „*gorbacsovi Peresztrojka*” végkifejleteként bekövetkezett széteséséig a Szovjetunió tagköztársasága maradt. Majd Georgia a Szovjetuniótól való elszakadását és függetlenségét végül is Zviad Gamszahurdia vezetésével 1991. április 9-én kiáltotta ki.

Ezt követően rendkívül turbulens időszak következett, és Gamszahurdia rendkívül rövid időn belül népszerűtlenné vált. 1991 decemberében a Grúz Nemzeti Gárda Tengiz Kitovani parancsára megszállta a Tbilisziben lévő kormányhivatalt, azonban 1992 januárjában már őt is elmozdították a helyéről. Őt Eduard Sevarnadze, a volt Szovjetunió korábbi, Mihail Szergejevics Gorbacsov által vezetett kormányának egykori külügyminisztere követte, mint a Grúz Köztársaság II. elnöke. 1992. február 21-én érvénytelené nyilvánították a korábbi szovjet éra alkotmányát, és az 1921-es alkotmányt léptették életbe. Ez a lépés azonban Abháziában széleskörű ellenállásba ütközött, mivel az abházok többsége Tbiliszi e lépését az abház autonómia felszámolásaként fogta fel, és 1992. július 23-án a szakadár abház rezsim kikiáltotta Abházia függetlenségét, melyet azonban más ország akkoriban nem ismert el. A kialakult helyzet 1992 nyarán fegyveres összecsapásokba torkollott a Tbiliszi erők és az abház milícia között, amely súlyos következményekkel járt. Végeredményben a grúz kormánycsapatok ellenőrzésük alá vonták Abháziát. Az abház vereség következményeként megalakult a Kaukázusi Népek Konföderációja, amely az Észak-Kaukázus

oroszbárát mozgalmainak (csecsenek, kozákok, oszétok, orosz önkéntesek) szövetsége. Az előzőekben felsorolt nemzetiségű önkéntesek által támogatott abház szeparatisták 1992 szeptemberében megszegték a tűzszünetet, megtámadták Gagrát (de facto Abháza), és 1992 végére a grúz kormánycsapatokat orosz támogatással kiszorították a szakadár Abházia területének jelentős részéről, és ellenőrzésük alá vonták a Szuhumitól észak-nyugatra eső területeket.

A konfliktus 1993 júliusáig megoldatlan maradt, majd a szakadár abház lázadók sikertelen támadást indítottak Szuhumi bevételeire, amelyet végül is még ugyanebben az évben szeptember 27-én elfoglaltak. Az akkori grúz elnök, Eduard Sevarnadze csak nehezen tudott elmenekülni a városból. Az abházok, az észak-kaukázusi önkéntesek számos atrocitást követtek el a Szuhumiban maradt grúz etnikum tagjai ellen, amely a „szuhumi mészárlás” néven vonult be a történelembe. A vérengzések még két hétig folytatódtak, melyek több ezer ember halálához és eltűnéséhez vezettek, valamint belső menekültáradatot (IDPs – Internally Displaced Persons) indítottak el.

2003-ban került hatalomra Mikheil Szaakasvili, akit jelenleg korábbi ítéletek következményeként a Georgiába 2022-ben történt „illegális” visszatérését követően fogva tartanak, és ellene a vonatkozó jogi eljárás kiemelt belföldi és nemzetközi figyelem mellett jelenleg is folyamatban van.

1

A szakadár Abháziához hasonlatosan Georgia másik régiójában (Tskhinvali Régió / ma de facto Dél-Oszétia) is folyamatosan nőtt a feszültség, amelyet tetézett a dél-oszét és grúz nemzeti nacionalizmus erősödése is. Dél-Oszétiában 1988-ban megalapították a Dél-Oszét Népi Frontot (dél-oszét nyelven: Ademon Nykhas). Dél-Oszétia területi tanácsa 1989. november 10-én kérelemmel fordult a Grúz Legfelsőbb Tanácshoz, hogy Dél-Oszétiát nyilvánítsák autonóm köztársasággá. A Grúz Legfelsőbb Tanács még ugyanebben az évben a grúz nyelvet tette hivatalos nyelvvé az egész állam területén. Ezután törvényt fogadott el, amely betiltotta a regionális

---

¹ Forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Gr%C3%BAzia>

pártokat, amit a dél-oszétok a Dél-Oszét Népi Front ellen irányulónak értékeltek, és még a Szovjetunió keretein belül 1990. szeptember 20-án kikiáltották Dél-Oszét Demokratikus Köztársaságot. Ezt Zviad Gamszahurdia kormánya törvénytelennek nyilvánította, és megszüntette Dél-Oszétia autonómiáját. Moszkva válaszlépésként rendkívüli állapotot vezetett be, és belügyi csapatokat vezényelt Georgiába, azonban a Kreml politikájában gyökeres változás következett be, és 1990. január 1-jén az orosz belügyi csapatokat kivonták Georgiából. Ezek után bontakozott ki a fegyveres konfliktus, amely szintén számos emberáldozatot követelt, és a materiális javak jelentős pusztulásával is járt.

1992-ben Georgia és de facto Dél-Oszétia között sor került a tűzszüneti megállapodás megkötésére, melynek célja a Georgia és Oroszország közötti konfrontáció megelőzése volt. Ekkor került sor grúz, dél-oszét és orosz részvétellel békefenntartó erő megszervezésére, amely viszonylagos békét teremtett a régióban, de a túszedések, alkalmi lövöldözések azért szórványban folytatódtak. 2004-ben bevezették a grúz közigazgatást de facto Dél-Oszétiában is, melynek központjául Tbiliszit jelölték ki. A szakadár Dél-Oszétia szoros kapcsolatokat ápolt és jelenleg is ápol Oroszországgal.

2006-ban felmerült de facto Dél-Oszétia Oroszországhoz történő csatlakozása is, amelyet akkor Moszkva nem preferált, és a még ugyanebben az évben a szakadár Dél-Oszétiában megtartott népszavazás során a szavazóurnákhoz járulók 99%-a is a függetlenségre szavazott. Az utóbbi években azonban a szakadár Dél-Oszétia Oroszországhoz történő csatlakozása ismételen napirendre került. Mindkét szakadár területrészt (a Sukhumi központú de facto Abházia és a Tskhinvali központú de facto Dél-Oszétia) Oroszország nyilvánvaló befolyása alá került, amely területrészekben Oroszország Déli Katonai Körzetéhez tartozó orosz csapatok vannak jelen.

Egyes források szerint a 2008. augusztus 8. és augusztus 12. között lezajlott grúz–dél-oszét háború kezdete az augusztus 6-án kitört összecsapásra datálható, ahol mind a dél-oszét, mind pedig a georgiai fél kölcsönö-

sen egymást vádolja a konfliktus kirobbanásáért. A kezdeményező fél ki-
léte a mai napig nem tisztázódott egyértelműen, ugyanis a georgiai belügy-
minisztérium szerint a georgiai erők csak viszonzták a tüzet, míg a de
facto Dél-Oszétia álláspontja szerint a konfliktust a georgiai fél provokálta
ki. 2008. augusztus 4-én Oroszország 5 zászlóaljnyi katonai kontingenst
(körülbelül 5 500 fő) telepített a Roki-alagút környezetébe azért, hogy az
összeköttetést de facto Dél-Oszétia és az Orosz Föderáció kötelékébe tar-
tozó Észak-Oszétia között biztosítsa. 2008. augusztus 7-én a grúz és a dél-
osztét erők tűzszünetet kötöttek, de augusztus 8-án kiújultak az összecsapá-
sok, és kezdetét vette az „*ötnapos háború*”. Ekkor Vlagyimir Putyin – eb-
ben az időben éppen orosz miniszterelnök – a de facto Dél-Oszétiában lévő
orosz állampolgárok védelmére hivatkozva csapatokat küldött de facto Dél-
Oszétiába azzal, hogy azok elűzzék a georgiai erőket a szakadár területről.
Oroszország támadásba lendült, és bombázták Gorit, valamint Poti kikötő-
várost is. Ekkor, augusztus 12-én Nicolas Sarkozy francia elnök hivatalos
látogatást tett Moszkvában és Tbiliszi-ben is, és végül az esti órákban ki-
nyilvánították, hogy a feleknek sikerült megegyezniük a békefeltételekben.
Augusztus 13-án Dimitrij Medvegyev – akkor éppen Oroszország elnöke-
ként – megállította az orosz csapatokat. Augusztus 22-én a grúz–orosz
fegyverszünet életbelépését követően az orosz csapatok visszavonultak
Oroszországba és de facto Dél-Oszétiába, bár még több ellenőrző pontot
hagytak hátra, amelyek megszüntetésére 2008. október 8-án került sor. A
csapatkivonással közel egyidejűleg Oroszország elismerte de facto Abhá-
zia és de facto Dél-Oszétia függetlenségét, amely szakadár köztársaságok
„területén” jelentős erőket állomásoztat mind a mai napig.²

---

²Forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9l-Osz%C3%A9tia>;
<https://telex.hu/kulfold/2022/03/20/orosz-gruz-haboru-ukrajna-lerohanasa-parhuzamok-es-kulonbsegek>

Az EUMM GEORGIA Misszió létrehozása, mandátuma, feladatai, szerkezeti felépítése, irányítási lánc

Az előzőekben összefoglalt eseményfolyamot követően 2008. augusztus 12-én az EU közvetítésével létrejött az úgynevezett „*Hatpontos Megállapodás*”, amelyet a konfliktusban érintett felek, így Oroszország, Georgia és az EU képviselőiben Nicolas Sarkozy francia államfő egyaránt aláírtak. Ezen megállapodás vetett véget a két ország közötti fegyveres konfliktusnak, amelynek lényegi elemei az alábbiakban („hat pont”) foglalhatók össze:

1. Az erőszak alkalmazásától történő tartózkodás.
2. Az ellenségeskedés végleges megszüntetése.
3. A humanitárius segélyekhez történő ingyenes hozzáférés biztosítása.
4. A Georgiai Fegyveres Erőknek vissza kell vonulniuk a korábbi, megszokott bázisaikra.
5. Oroszország katonai erőinek vissza kell vonulniuk azokba a pozíciókba, amelyeket az ellenségeskedés kitörése előtt foglaltak el, továbbá az orosz békefenntartó erők kiegészítő biztonsági szabályozókat vezetnek be.
6. Nemzetközi tárgyalások megnyitása az abháziai és dél-oszétiai biztonsági és stabilitási megállapodásokról.

A „*Hatpontos Megállapodás*”-nak az érintett felek által történő elfogadását és életbe lépését követően az EU tagállamai meghozták a hivatalos döntést {2010/452/KKBP határozat az Európai Unió grúziai megfigyelő missziójáról (EUMM Georgia)} a Misszió létrehozásáról. Az EUMM Georgia Missziót 2008. szeptember 15-én hozták létre, 2008. október 1-jén kezdte meg tényleges működését, és mandátuma jelenleg 2024. december 14-ig tart.

A misszió létrehozásáról szóló, azóta már több alkalommal is módosított alapidokumentum – a fentebb hivatkozott döntés – rendelkezik arról, hogy az EUMM Georgia egy fegyvertelen, polgári megfigyelő misszió.

A misszió specifikus céljai

- Georgia és a környező régió hosszú távú stabilitásához történő hozzájárulás.
- Rövidtávon a helyzet stabilizálása az ellenségeskedés kiújulási kockázatának csökkentése mellett, mindez teljes összhangban a „*Hatpontos Megállapodás*”-sal és az azt követő végrehajtási intézkedésekkel.

A misszió céljainak elérése érdekében az EUMM Georgia mandátuma az alábbiakat foglalja magában:

- Stabilizáció: A misszió figyelemmel kíséri, elemzi és jelentést készít a stabilizációs folyamattal kapcsolatos helyzetről, különös tekintettel a megállapodás maradéktalan betartására, ideértve a katonai erők kivonását, továbbá a mozgásszabadság biztosítását és az azt megsértők tevékenységét, valamint az emberi jogok és a nemzetközi humanitárius jog megsértését is.
- Normalizáció: A misszió figyelemmel kíséri, elemzi és jelentést készít a civil kormányzás normalizálási folyamatával kapcsolatos helyzetről, különös tekintettel a jogállamiságra, a hatékony szabályérvényesítési struktúrákra és a megfelelő közrendre. A misszió figyelemmel kíséri a közlekedési kapcsolatok, az energiainfrastruktúrák és a közművek biztonságát, valamint a belső menekültek (*Internally Displaced Persons*) és egyéb menekültek (*Refugees*) visszatérésének politikai és biztonsági vonatkozásait is.
- Bizalomépítés: A misszió kapcsolattartással, a felek közötti kapcsolattartás elősegítésével és egyéb bizalomépítő intézkedésekkel hozzájárul a feszültségek csökkentéséhez.

- Az EU politikai döntéshozóinak tájékoztatásához és az EU jövőbeni feladatvállalásaihoz történő hozzájárulás.

A „*Hatpontos Megállapodás*” elfogadását követően 2008. szeptember 8-án életbe léptették az ezen megállapodáshoz kapcsolódó végrehajtási intézkedéseket.

A misszió főparancsnoksága Tbilisziben helyezkedik el, és a fővárosi központon kívül jelenleg a Georgia Tbiliszi Igazgatású Területen (Tbilisi Administrated Territory – TAT-Georgia) három kirendeltségen – Mtskheta Területi Kirendeltség; Gori Területi Kirendeltség; Zugdidi Területi Kirendeltség – fejt ki tevékenységét, látja el feladatait. Az állandó területi kirendeltségek többek között a szakadár területek és a TAT-Georgia között húzódó Adminisztratív Elválasztó Vonal (Administrative Boundary Line – ABL) és annak közvetlen környezete megfigyeléséért is felelősek.

Az EU Külügyi Szolgálat polgári műveleti parancsnoka – a Politikai és Biztonsági Bizottság politikai ellenőrzése és stratégiai irányítása mellett, valamint az EU külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének általános felügyelete alatt – stratégiai szintű parancsnokságot és felügyeletet gyakorol az EUMM Georgia felett. A misszióvezető – aki közvetlenül a polgári műveleti parancsnoknak felel – képviseli a missziót, és gyakorolja a közreműködő uniós tagállamokból érkező személyi állomány, csoportok és egységek feletti parancsnoki jogköröket és ellenőrzést.³

---

³ Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:213:0043-0047:HU:PDF>; <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/eu-monitoring-mission-in-georgia-eumm-georgia.html>

A misszió tevékenysége, feladatellátása, összetétele

A misszió a mandátumából fakadó feladatait a Tbilisziben lévő misszióközpont mellett a három területi kirendeltségen keresztül hajtja végre. A Zugdidi Területi Kirendeltség a nyugat-georgiai területrészen tevékenykedik, amely de facto Abházia és a TAT-Georgia között húzódó ABL-t és annak közvetlen környezetét is magába foglalja, míg a Gori és Mtskhetai Területi Kirendeltségek a de facto Dél-Oszétia és a TAT-Georgia között húzódó ABL és annak környezete megfigyelését végzik.

Minden területi kirendeltségen funkcionál az Adminisztratív Elvlasztó Vonalat Ellenőrző és Megfigyelő Munkacsoport. Goriban két ilyen munkacsoport van: az egyik az Emberi Jogi, Oktatási és Szociális Aspektusokat Megfigyelő Munkacsoport (Human Security Team) és a „*Hatpontos Megállapodás*”-ban rögzítettek betartását megfigyelő Megfelelőségi Munkacsoport (Compliance Team).

Az ABL-t megfigyelő munkacsoportok alapvető feladatai közé tartozik a szakadár abház és dél-oszét területrészek, valamint a TAT-Georgia között húzódó ABL és a kapcsolódó kijelölt biztonsági zónák rendjének rendszeres, napi szintű megfigyelése, információgyűjtés a biztonsági helyzet nyomon követéséhez és az elemzések elkészítéséhez szükséges információk jelentésbe foglalása is. Ez magában foglalja az adott területi kirendeltségek illetékességi területén tartózkodó de facto abház és dél-oszét oldal biztonsági szereplőinek, azaz a katonai és rendőri erők tevékenységének folyamatos megfigyelését, legfőképpen az orosz, abház és dél-oszét „határőrizeti” szervek tevékenységének, aktivitásának, mozgásának és járőrözési rendszerének, szolgálati rendjének, szakmai magatartásának, fegyverzetének, a „határőr” bázisoknak, a rendkívüli csapatmozgásoknak és eseményeknek a megfigyelését. Továbbá a „határosítási”, „határmegjelölési”, a „határvonal” – ABL megerősítését és megváltoztatását célzó tevékenységének (például kerítés, és más műszaki akadály építése, megfigyelőeszközök, érzékelők telepítése, eltávolítása, áthelyezése) nyomon követését, illetve a biztonsági zónákban a georgiai rendvédelmi egységek lokációjának

és mozgásának figyelemmel kísérését, az ellenőrző-áteresztő pontokon szolgáló georgiai rendőri erők megfigyelését, a velük való kapcsolattartást, információgyűjtést is.

Az Emberi Jogi, Oktatási, Szociális Aspektusokat Megfigyelő Munkacsoport (Human Security Team) fő feladatai közé tartozik például az önkormányzatokkal, az oktatási intézményekkel, a különböző kormányzati és civil társadalmi szervezetekkel történő folyamatos kapcsolattartás, információgyűjtés és a bizalomépítéshez kapcsolódó feladatkörök ellátása is. Mindemellett a civil lakossággal való kapcsolatteremtés és annak fenntartása is szignifikáns részét képezi a munkacsoport feladatellátásának. Ez utóbbi feladatkörben az ABL mellett élő közösségek, a konfliktus által közvetlenül érintett lakosság mindennapjainak, az emberi jogok, gazdasági és szociális jogok és jogosultságok helyzetének figyelemmel kísérése, valamint a földhöz, ingatlanhoz, tulajdonhoz való hozzáférés biztosításának helyzete, a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek és menekültek helyzetének nyomon követése is.

A „*Hatpontos Megállapodás*”-ban rögzítettek betartását megfigyelő Megfelelőségi Munkacsoport (Compliance Team) tagjai az általuk teljesített járőrszolgálatok során folyamatosan tartják a kapcsolatot a Georgiai Rendőrség, a Georgiai Fegyveres Erők, valamint a Zugdidi Területi Kirendeltség illetékességi területén jelen lévő Georgiai Parti Őrség képviselőivel is. Mindemellett eme munkacsoportok a szakadár területek de facto „hatóságai” által foganatosított illegális őrizetbevételeket és az ezekhez kapcsolódó további történések kimenetelét is figyelemmel kísérik, elemzik.

Valamennyi fentebb felsorolt munkacsoport tevékenységét az azt ellátó szervezeti egységek dokumentálják és a vonatkozó adatbázisokban rögzítik is. A megfigyelések, észlelések és a begyűjtött információk elemzését, öszszeválogatását és szűrését az ugyancsak minden területi kirendeltségen meglévő „*Jelentéskészítési és információelemzési részleg*” (Reporting and Information Analysis Section – RIAS) végzi el, és napi jelentés formájában továbbítja a misszióközpont felettes egységéhez. Az elkészített jelentések a parancsnoki lánc betartása mellett a misszió főparancsnokságán keresztül

jutnak el Brüsszelbe az erre kijelölt szervekhez. A kiemelten fontos jelentőséggel bíró szervezeti egységek közé tartoznak a területi kirendeltségek Műveleti Csoportjai (Operations Teams) és az ebbe az alegységbe integrált Szolgáltatírányító Egységek (Watchkeeper Cells) is. A Műveleti Csoport többek között végzi a területi kirendeltségek napi, heti műveleti tevékenységének megtervezését, annak irányítását, a szolgálattervezetek elkészítését, a szakmai munkával összefüggő véleménytervezetek elkészítését, azok véleményezését és a gyakorlatba történő átültetését is. Továbbá a misszió magába foglalja a biztonsági, logisztikai és adminisztratív tevékenységet végrehajtó alegységeket is.

A 2023. év végi adatok szerint a misszió nemzetközi összlétszáma 282 fő, ezen belül a nemzetközi vezényelt állomány létszáma 247 fő volt az Európai Unió huszonhat tagállamából, míg 35 fő szerződéses státuszt töltött be. Jelenleg a misszió nemzetközi állományában Máltáról delegált megfigyelő nincs. A magyar kontingens 16 fős összlétszámával – beleértve a honvéd és szerződéses kollégákat is – a negyedik legnagyobb létszámú kontingens. Mindenképpen megemlíthető annak ténye, hogy az EUMM Georgia misszióvezető-helyettesi pozícióját dr. Kozma Tibor személyében 2022. március 23-tól magyar rendőrtiszt tölti be.

A jelenlegi biztonságpolitikai helyzet összegzése

Az immáron 15 éve fennálló és működő misszió a georgiai politikai és társadalmi szférában továbbra is elfogadott és támogatott nemzetközi szereplő, amely támogatottság továbbra is szignifikáns tényező a misszió hatékony feladatellátásának és a mandátuma megvalósíthatóságának aspektusait tekintve. Mindemellett azonban a misszió által felkért „*Kaukázusi Kutatási Erőforrás Központ*” által a misszió ismertségét a helyi lakosság körében felmérő „külsős” nonprofit kutatószervezet megállapításai azt mutatják, hogy a szakadár területek (de facto Dél-Oszétia és de facto Abházia) és a TAT-Georgia területek között húzódó ABL mentén élő geor-

geiai lakosság sokkal kiterjedtebb ismeretekkel rendelkezik e témakörökben, mint a társadalom azon tagjai, akik a konfliktus által közvetlenül nem érintett, az ABL-től távolabb élő társadalmi szegmenshez tartoznak. A misszióknak a saját rendeltetésére és funkciójára vonatkoztatottan az ismeretterjesztő/promóciós tevékenységét fokoznia kell. A georgiai társadalom meghatározó hányada és az ország kormánya továbbra is messzemenőkéig elkötelezett az ország euro-atlanti integrációja és az EU demokratikus értékei iránt. E elkötelezettségnek markáns bizonyítéka annak a ténye, hogy a vonatkozó brüsszeli döntés eredményeként Georgia 2023. december 14-én megkapta a régóta hön áhított EU-tagjelölti státuszt, amelyet a társadalom és a politikai élet szereplői egyaránt történelmi jelentőségű győzelemként aposztrofáltak, és országszerte meg is ünnepeltek.

Az EUMM Georgia mandátumának teljesítése szempontjából még mindig jelentős hátráltató tényezőként van jelen az, hogy a térség biztonsága és a konfliktusenyhítés szempontjából releváns szakadár területeken, azaz de facto Abháziában és de facto Dél-Oszétiában a misszió az életre hívásának kezdete óta nem végezhet megfigyelői tevékenységet, és erre minden jel szerint a közeljövőben sem fog mód és lehetőség nyílni. A szakadár „köztársaságok” de facto „*politikai, állami, katonai és rendvédelmi szervezetei*” továbbra sem fogadják az EUMM megfigyelőit. A misszió tevékenységét változatlanul erőteljes nemzetközi érdeklődés övezi, a misszióba tett látogatások gyakorisága – a pandémiás helyzet által diktált georgiai és missziós szabályozók fokozatos kivezetésével – ismételten kifejezetten intenzívvé vált. Ezzel kapcsolatosan a múlt évben az egyik elvitathatatlanul legfontosabb látogatásra szeptember 8-án került sor, amikor az Európai Unió Külügyi és Biztonságpolitikai főképviseelője, Josep Borrell által vezetett delegáció hivatalos látogatást tett a misszióban. A delegáció tagja volt többek között az Európai Unió Polgári Műveletek Végrehajtásáért felelős jelenlegi parancsnoka, Stefano Tomat is.

Az elmúlt néhány évben a fogadó országban nem történt olyan súlyú politikai, biztonsági vagy gazdasági esemény, amely az ország alkotmányos rendjét, külkapcsolatait vagy stabilitását alapjaiban változtatta volna

meg, bár a belföldi ellenzéki és a nemzetközi (európai és tengeren túli) politikai vélemények szerint a korábbiakban megjelent társadalmi polarizálódás jelenleg is szignifikáns mértékben érzékelhető. A konfliktusmegoldásban érintett felek közötti mindennapos kapcsolattartás kulcsfontosságú eszköze az EUMM Georgia által fenntartott „*Forró Drót*” kapcsolat (HOTLINE), amely szünet nélkül, minden nap, a nap 24 órájában lehetővé teszi a kapcsolatfelvételt a szakadár területek hatóságainak kijelölt képviselői és a Georgiai Állambiztonsági Szolgálat kijelölt képviselője között. A misszió állandó „*Forró Drót*”-ot működtető tiszteket is alkalmaz (Hotline Holder), akik a nemzetközi állomány tagjaiból kerülnek ki. Mivel ez a kommunikációs vonal kétnyelvű (angol és orosz), az e pozíció betöltésére alkalmas állománytagok köre is meglehetősen behatárolt. Mindemellett időszakonként „*Forró Drót*”-ot támogató tisztek alkalmazására is sor kerül (Hotline Holder back-up). Közel két és fél éven keresztül, időszakonként és eseti jelleggel jómagam is betöltöttem ezt a feladatkört is. A felek közötti kapcsolattartás további formái a főként technikai kérdések megvitatására alkalmas „*Technikai Találkozók*” (Technical Meetings), valamint az általában 1–1,5 havi rendszerességgel *megrendezett* „*Incidens Megelőző és Válasz Mechanizmus*” (Incident Prevention and Response Mechanism – IPRM) találkozók. Ezeket az IPRM-találkozók azonban jelenleg csak a szakadár Dél-Oszétia vonatkozásában rendezik meg, mégpedig az ABL vonalon Ergnetiben. De facto Abházia (Gali) vonatkozásában ezek a találkozók 2018 óta szünetelnek, és azóta sem indították újra őket, jóllehet a 2023 decemberében a felek közötti legmagasabb szintű kommunikáció keretében, sorrendben 59. alkalommal Genfben *megrendezett* „*Genfi Nemzetközi Megbeszéléseken*” (Geneva International Discussions – GID) valamennyi részt vevő fél egyetértett a találkozók újraindításának szükségességét illetően. Jelenleg csak remélni lehet, hogy erre a közeljövőben sort is fognak keríteni.

2023-ban a szakadár abház és dél-oszét ABL mentén továbbra is folyamatosan megfigyelhető volt az orosz „határőrség” általi kerítés és más műszaki akadályok építése, mozgásérzékelők telepítése, megfigyelőkamerák

kihelyezése/áthelyezése, ami egyértelműen a „határmegjelölési” tevékenység részét képezte. De facto Abházia és de facto Dél-Oszétia politikai törekvéseiben továbbra is markánsan tetten érhető volt a saját „szuverenitás” megerősítésére és a TAT-Georgiától történő eltávolodásra irányuló szándék, valamint az orosz kapcsolatok és az Orosz Föderációtól való függés elmélyítésére irányuló törekvés. A szakadár területek továbbra is egyértelműen az Ukrajna elleni agressziót kezdeményező Oroszországot, míg a georgiai lakosság és közvélemény egyöntetűen Ukrajnát támogatja.

A 2022. február 24-én kitört ukrán–orosz háború kapcsán a georgiai lakosság kezdeti félelmei szinte teljesen eliminálódtak annak vonatkozásában, hogy a konfliktus akár Georgia irányába is eszkalálódhat. A georgiai kormány következetesen hangoztatja, hogy az Oroszországgal a szakadár területek (de facto Abházia és de facto Dél-Oszétia) kapcsán fennálló területi vitájukat békés módon, a diplomácia eszköztárát felhasználva – ideértve a nemzetközi közösség fórumainak bevonását is (például Emberi Jogok Európai Bírósága; ENSZ BT.) – kívánják rendezni, és ennek megfelelő bel- és külpolitikát folytatnak, továbbá ezzel összhangban következetesen elutasítják a „második front” megnyitására vonatkozóan fel-felmerülő (ál)híreszteléseket is.

2023 novemberében és decemberében a belső biztonsági helyzetre jelenleg még észlelhető kihatással nem bíró, de súlyukat tekintve jelentős incidensekre került sor. November 6-án, a TAT-Georgia oldalon elhelyezkedő Kirbali település közelében húzódó ABL de facto dél-oszétiai oldalán lévő Lomisi Szent György templomnál az orosz „határőrök” egy georgiai állampolgárt önvédelemre történt hivatkozással lelőttek, az áldozat szintén georgiai állampolgárságú társát pedig őrizetbe vették, és Tshkinvaliba (de facto Dél-Oszétia) szállították, majd három nappal később átadták a georgiai hatóságoknak. December 6-án Galiban (de facto Abházia) rendőri brutalitás áldozatává vált egy a georgiai etnikumhoz tartozó 43 éves férfi. Az abház médiában megjelent hírek szerint a későbbi áldozatot a Gali kerületi Bűnüldözési Osztály nyomozói vették őrizetbe 2023. december 6-án a Galiban lévő piacon. Az ideiglenes fogva tartásból az áldozatot többszörös

törésekkel és sérülésekkel december 9-én szállították át a Gali Központi Kerületi Kórházba, ahol december 9-én a korábbiakban elszenvedett sérüléseibe belehalt. A halálos kimenetelű incidensek mind a belföldi, mind pedig a nemzetközi médiában és politikai fórumokon széleskörű felháborodást és tiltakozást váltottak ki, de szerencsére a helyzet eszkalálódására – az EUMM azonnali „békéltető” közbelépésének is köszönhetően – nem került sor.

A szakadár területek és TAT-Georgia viszonyában 2023-ban sem következett be markáns fordulat. A politikai kommunikáció általában véve továbbra sem nélkülözte és nélkülözi az éles megjegyzéseket és alkalomszerűen az agresszív verbális üzenetváltásokat. A főbb okokat fentebb már említettem (határosítás; illegális őrizetbevételek, drónreptetések, valamint a Lomisa Szent György templomnál az orosz „határőrök” által lelőtt georgiai állampolgár és a de facto Abháziában, Gali régióban rendőri bántalmazás következtében elhunyt georgiai etnikumhoz tartozó férfi halálesete). Ezek konkrét fizikális konfliktus formájában szerencsére nem manifesztálódtak. Az Orosz Föderáció Krím-félszigeten lévő haditengerészeti támaszpontjának a de facto Abháziába, az Abház de facto Parti Órség Ochamchireben lévő kikötőjébe történő áthelyezésének híre is jelentős aggodalmat keltett, és komoly belföldi és nemzetközi vonatkozású politikai hullámokat kavart. Az EUMM Georgia által monitorozott műveleti terület és a szakadár területek viszonylatában biztonsági, reguláris katonai vagy rendvédelmi szervek közötti fegyveres konfliktus 2023-ban sem történt.

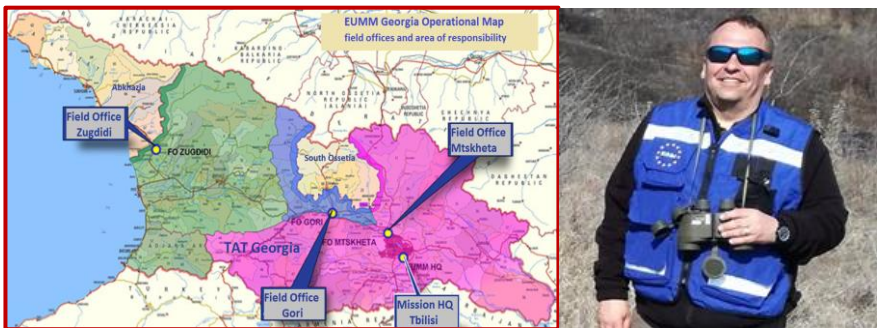
A missziót, vagy annak tagjait 2023-ban fizikális értelemben vett támadás sem érte. Az országon belüli biztonsági helyzet továbbra is stabil, a rendvédelmi szervek (különösképpen a rendőrség) jelenléte permanens, markáns és demonstratív.

Összegzés

Az EUMM Georgia életre hívása óta immáron 15 esztendő telt el. A fogadó országban a misszió politikai és társadalmi értelemben vett elfogadottsága

magas. E politikai és társadalmi támogatottság birtokában a misszió szerepe Georgia és a tágabb értelemben vett régió biztonsági stabilitásának megteremtésében és annak fenntartásában is meghatározó. Ennek egyik eklatáns bizonyítéka, hogy az érintett felek nyílt, fegyveres ellenségeskedésbe torkolló konfrontációját lezáró „*Hatpontos Megállapodás*” életbelépését, a Misszió létrehozását és működésének megkezdését követően fegyveres konfliktusra, azaz nyílt erőszak alkalmazására nem került sor. Az EUMM Georgia a kifejtett tevékenységével és a rendelkezésére álló eszköztárral (a teljesség igénye nélkül: például megfigyelő és analitikai tevékenység; kapcsolat- és bizalomépítés és ezek fenntartása; „*Forró Drót*”; technikai találkozók; IPRM) tevékeny és szignifikáns szereplője a biztonsági kockázatok minimumra szorításának és a stabilitás fenntartásának.

A misszió mandátuma 2024. december 14-én lejár, azonban tekintve a régió biztonság- és geopolitikai értelemben vett legutóbbi fejleményeit, továbbá Georgia fokozatos, egyértelmű elköteleződését az EU és euro-atlanti értékek irányába, szinte teljes bizonyossággal prognosztizálható, hogy a misszió mandátumának meghosszabbítására vonatkozó EU-döntés legkésőbb 2024 utolsó negyedében meg fog születni.

21-22. számú kép

Az EUMM Georgia misszió műveleti térképe és Dr. Rétyi Árpád c. r. alezredes, a magyar szakértők elhelyezkedésével a 2024. kontingensparancsnok február 20-i helyzetnek megfelelően

- Misszióparancsnokság Tbiliszi / Mission HQ Tbilisi – 3 fő (1 fő rendőr; 2 fő szerződéses alkalmazott;)
- Zugdidi Területi Kirendeltség / Field Office Zugdidi – 5 fő (3 fő rendőr; 1 fő büntetésvégrehajtás; 1 fő szerződéses alkalmazott;)
- Gori Területi Kirendeltség / Field Office Gori – 7 fő (2 fő rendőr; 4 fő katona; 1 fő szerződéses alkalmazott;)
- Mtskheta Területi Kirendeltség / Field Office Mtskheta – 1 fő (szerződéses alkalmazott)